

Vabariigi Valitsuse 29. septembri 2020. a korralduse nr 336 „Karantiini kehtestamine koroonaviirusest SARS-CoV-2 põhjustatud COVID-19 haiguse diagnoosiga isikutele, nende isikutega koos elavatele või samas elukohas püsivalt viibivatele või haiguse diagnoosiga isikuga muul viisil lähikontaktis olnud isikutele“ muutmise seletuskiri

1. Sissejuhatus

Korraldusega täpsustatakse Vabariigi Valitsuse 29. septembri 2020. a korraldusega nr 336 „Karantiini kehtestamine koroonaviirusest SARS-CoV-2 põhjustatud COVID-19 haiguse diagnoosiga isikutele, nende isikutega koos elavatele või samas elukohas püsivalt viibivatele või haiguse diagnoosiga isikuga muul viisil lähikontaktis olnud isikutele“ (edaspidi *korraldus nr 336*) inimeste elu ja tervise ning ülekaaluka avaliku huvi kaitseks nakkushaiguse leviku tõkestamiseks kehtestatud isikute karantiinis viibimise nõudeid.

Korraldus kehtestatakse nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 27 lõike 3 alusel, arvestades sama paragrahvi lõike 1 punktides 1 ja 2 ning lõikes 6 sätestatud. Nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 27 lõike 1 punktide 1 ja 2 kohaselt on karantiin eriti ohtliku nakkushaiguse haiguskoldest väljapoole leviku vältimiseks või tõkestamiseks kohaldatav: 1) viibimiskeeld korrakaitseseaduse tähenduses; 2) isikute, kaupade ja sõidukite teatud territooriumil liikumise või sellelt lahkumise piirang. Vastavalt nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 27 lõikele 3 kehtestab Vabariigi Valitsus karantiini korraldusega, kui karantiini kohaldamisega kaasneb oluline mõju ühiskonnale või majandusele.

Korralduse eelnõu ja seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi, Terviseameti ja Riigikantselei ametnikud.

2. Korralduse sisu

Korralduse punkti 1 alapunktiga 1 tehakse korralduses tehniline täpsustus. Kehtivas korralduses nr 336 esitatud põhjenduste kohaselt kehtib karantiinis viibimise nõue COVID-19 haiguse diagnoosi saanud isikuga lähikontaktis olnud isikute kohta kuni diagnoosi saanud isiku terveks tunnistamiseni või 14 päeva möödumiseni lähikontaktsuse tuvastamisest, v.a kui Terviseamet otsustab teisiti. Viimast rakendatakse näiteks juhtudel, kui lähikontaktse SARS-CoV-2 PCR analüüsi tulemus on positiivne COVID-19 haiguse hiljutise läbipõdemise tõttu, kuid isiku nakkusohtlik periood on möödas. Lähikontakt on see, kui inimene on olnud vähemalt 15 minutit ja vähem kui kahe meetri kaugusel kokkupuutes nakkusohtliku COVID-19 haigega. Viimase puhul tuleb arvestada, et nakkusohtlik on inimene kaks päeva enne sümptomite avaldumist. Lähikontaktsuse tuvastamine on Terviseameti pädevuses. Terviseamet ei määra inimest lähikontaktseks, kui selgitab epidemioloogilise uuringu käigus välja, et isik, kellega ta kontaktis oli, ei olnud kontakti hetkel nakkusohtlik. Korralduse punkti 1 alapunkti 1 muudatuse kohaselt lisatakse korralduse põhjendustes sisalduv põhimõte ka korralduse punkti 3 sissejuhatavasse lauseosasse ja korralduse punkti 3¹ alapunkti 3.

Korralduse punkti 1 alapunktidega 2 ja 3 muudetakse korraldust selliselt, et teatud tingimuste täitmisel on võimalik täita edasilükkamatuid tööülesandeid ka lähikontaktisena. Ka kehtiva korralduse järgi on tervishoiutöötajal võimalik täita tööülesandeid lähikontaktisena, kui

tööülesanded on tööandja hinnangul edasilükkamatud. Nimetatud võimalus jääb kehtima ka edaspidi.

Kehtiv erand tervishoiutöötajatele on põhjendatud, sest tervishoiuteenuse osutajad peavad juba oma põhitegevusest tulenevalt arvestama epidemioloogilise olukorraga ning tagama infektsioonikontrolli reeglite täitmise ja vastavuse järgmistele üldistele nõuetele:

- tagatud peavad olema ajakohastatud infektsioonikontrolli juhendid, kus mh on kirjeldatud käte hügieeni nõuded, isikukaitsevahendite kasutamine, ravikeskkonna puhastamine ja desinfitseerimine ning jäätmekäitlus;
- töötajad peavad olema ülaltoodud juhendite täitmiseks koolitatud;
- peab olema tagatud piisav infektsioonikontrollivahendite varu (isikukaitsevahendid, desinfitseerimisvahendid jms);
- peab olema tagatud võimekus käsitleda COVID-19 kahtlusega isikuid, sh COVID-19 analüüside võtmise korraldamine.

Eeltoodust tulenevalt on tervishoiutöötajatel võrreldes teistega suurem teadlikkus sellest, kuidas ennast ja teisi viiruse eest kaitsta, ning nad oskavad vastavaid isikukaitsevahendeid kasutusele võtta ja neid ka õigesti kasutada. Tervishoiuteenuse pakkumise näol on ühtlasi tegemist teenusega, mille katkematu osutamine, võttes kasutusele vajalikud viiruse leviku ennetamise meetmed, on ülioluline epideemia olukorras.

Korralduse alapunktiga 3 täpsustatakse kehtiva korralduse põhimõtet, mille järgi võis ka avalikku ülesannet täitev isik lähikontaktina täita edasilükkamatuid tööülesandeid. Korraldusse lisatakse punkti 3 alapunkt 3¹, mille kohaselt saab isik, kellel ei oleks võimalik või oleks väga häiritud riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse ülesande täitmine, tööülesandeid täita üksnes sellisel juhul, kui tööandja on nii otsustanud ja toimub Terviseameti poolne nõustamine. Endiselt peab tööandja kaaluma isiku tööülesannet täitma lubamisel kõiki riske, mis kaasnevad lähikontaktse tööle lubamisega: kas see on vältimatult vajalik, kui on vältimatult vajalik, kuidas on võimalik korraldada töö niimoodi ümber, et lähikontaktne ei puutuks tööolles teiste isikutega kokku, või kui ta seda teeb, siis milliseid riskide maandamise meetmeid (nt isikukaitsevahendid) kasutatakse. Viimaste nõuete ohutuks täitmiseks tuuakse korraldusse ühe tingimusena Terviseameti nõustamine. Terviseamet nõustab tööandjat ja lähikontaktset, kuidas korraldada nt ohutu transport tööle ja tagasi ning kuidas tagada töökohal ohutu käitumine kogu tööprotsessi jooksul, hoida täielikult distantsi töökohal olijatega, mitte osaleda füüsiliselt koosolekutel ning mitte viibida söögi- jm ühisruumides. Samuti tuleb endiselt lähtuda sellest, et tööülesannet on lubatud täitma ainult haigusnähtudeta isik. Väiksemagi haiguskahtluse või -nähtude korral tuleb sellest teavitada kohe tööandjat ja Terviseametit, jääda koju ning konsulteerida perearstiga.

Korraldusse lisatavas alapunktis 3² seatakse lisakriteeriumid lähikontaktina vältimatute tööülesannete täitmisel elutähtsa teenuse toimepidevuse tagajana. Juhul kui lähikontaktina on vältimatult vaja tööülesandeid täita isikul, kes tagab elutähtsa teenuse toimepidevust, sh isik, kes ei ole ise elutähtsa teenuse osutaja, kuid kellel teenuse osutamine ei ole võimalik, peab isiku tööle lubamisele eelnema hädaolukorra seaduse §-s 36 nimetatud asutuse või kohaliku omavalitsuse üksuse kooskõlastus ja Terviseameti nõustamine. Hädaolukorra seaduse § 36 kohaselt on elutähtsa teenuse toimepidevust korraldavad asutused Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, Sotsiaalministeerium, Eesti Pank ja kohaliku omavalitsuse

üksus. Muudatus on vajalik, et oleks tagatud elutähtsa teenuse osutamine erakorralistel juhtudel.

Näiteks võib juhtuda, et oluline osa kohaliku omavalitsuse territooriumil soojusega varustamisega tegeleva ettevõtja töötajaskonnast või teenuse tagamiseks vältimatult vajalikud töötajad määratakse lähikontaktseks karantiini ning selle tulemusena tekib reaalne oht teenuse katkestusteks, nt soojusega varustamisel. Juhul kui vajaliku aja ja mõistliku tõendatud pingutuse tulemusel ei ole teenusepakkujal võimalust asendada töötajat või töötajaid, keda on teenuse pakkumiseks vaja, ning usaldusmeetmeid kasutusele võttes tehtava töö iseloom võimaldab üks kord tööülesande täitmist (nt katlamajade hooldustööd üks kord ning kokku puutumata teiste isikutega), saab ettevõtja esitada teenuse toimepidevust korraldavale asutusele (soojusega varustamise puhul on viimaseks kohalik omavalitsus) põhjendatud ettepaneku teha teenuse tagamiseks kriitilise tähtsusega isikutele karantiinist ühekordne erand. Teenuse toimepidevust korraldav asutus, kui on sellise ettepanekuga nõus (sh nõus, et reaalne vajadus selliseks erandiks on olemas), kooskõlastab ettepaneku ning edastab Terviseametile. Seejärel nõustab Terviseamet ettevõtet lähikontaktseks loetud isiku töökohale lubamise suhtes ning Terviseameti poolt nõustamisel seatud nõuete ja ohutusmeetmete täitmisel saab töandja oma otsusega lubada töötaja tööülesannet täitma. Terviseameti suuniste täitmine on eelduseks erandi rakendamiseks.

Eeltoodud näide kirjeldab protsessi soojusega varustamise teenuse osutamise puhul. Terviklik nimekiri elutähtsat teenust korraldavatest asutustest ning nende vastutusvaldkondadest on toodud <https://www.siseministeerium.ee/et/eesmark-tegevused/kriisireguleerimine/elutahtsad-teenused>.

Terviseameti roll ka elutähtsa teenuse tagaja puhul on nõustada töandjat ja lähikontaktset näiteks selles, kuidas korraldada ohutu transport tööle ja tagasi ning töökohal ohutu käitumine kogu tööprotsessi jooksul, hoida täielikult distantse töökohal olijatega, mitte osaleda füüsiliselt nt koosolekutel ning mitte viibida söögi- jm ühisruumides. Samuti tuleb endiselt lähtuda sellest, et tööülesannet on lubatud täitma ainult haigusnähtudeta isik. Väiksemagi haiguskahtluse või -tunnuste korral tuleb sellest teavitada kohe töandjat ja Terviseametit, jääda koju ning konsulteerida perearstiga.

Korralduse punkti 1 alapunktiga 4 täiendatakse korraldust selliselt, et alates korralduse jõustumisest on võimalus lähikontaktset teha karantiini 10. päeval SARS-CoV-2 PCR test. Testi tegemisest kuni testi tulemuste selgumiseni kehtivad lähikontaktse kohta edasi tavapärased karantiini tingimused. Lähikontaktse fikseerib Terviseamet ning kümnapäevase tähtaja kulgemine algab viimasest lähikontaktist haigestunud isikuga. Selle selgitab välja Terviseameti inspektor epidemioloogilise uuringu käigus.

Kui testi tulemus on negatiivne või kui viimasest lähikontaktist nakkusohtliku haigestunud isikuga on möödunud 14 päeva, siis lähikontaktne enam korraldust nr 336 järgima ei pea. Samuti võib Terviseamet karantiini lõpetada isikute suhtes, kes ei pea olema karantiini subjektid (nt lähikontaktse SARS-CoV-2 PCR testi tulemus on positiivne COVID-19 haiguse hiljutise läbipõdemise tõttu). NETS § 27 lõike 5 kohaselt lõpetab karantiini see haldusorgan, kes selle kehtestab. Praegusel juhul ei lõpeta Terviseamet Vabariigi Valitsuse kehtestatud karantiini, vaid Terviseamet vabastab karantiinist need, kes ei pea olema karantiini subjektid ja

Vabariigi Valitsuse kehtestatud karantiinis, kuna need isikud ei ole nakkusohtlikud. Samuti lõppeb karantiin nende suhtes, kelle nakkusohutust on kinnitanud arst. Kui lähikontaktne jääb 14 kalendripäeva jooksul haigeks, siis kohaldub talle haigele mõeldud regulatsioon.

Teadusuuringutest on teada, et umbes 95%-l patsientidest tekivad haigusnähud kokkupuute järel esimese 10 päeva jooksul.^{1,2,3} Terviseameti epidemioloogilised andmed Eesti nakkusjuhtumite kohta kinnitavad teaduskirjanduse põhjal tehtud järeldusi.

Lähikontaktsete haigestumise analüüs:

Nakkushaige lähikontaktsete nakkusriski ja nakatumise aega analüüsiti kaheksa üritustega seotud nakkuskolde põhjal üle Eesti ajavahemikul 06.03.2020–19.09.2020, kokku sisaldas analüüs 85 positiivset juhtu.

Kolmveerandil nakatunud lähikontaktsetest (74,5%) tekkisid sümptomid esimese viie kontaktijärgse päeva jooksul, 90,7%-l juhtudest esimese seitsme päeva jooksul. Kümne päeva jooksul avaldusid sümptomid 94,1%-l juhtudest peale lähikontakti COVID-19 positiivse juhuga. 4,7%-l juhtudest tekkisid sümptomid pärast 10. päeva, kuid kõik need juhud olid peale lähikontakti veel teist korda lähikontaktis COVID-19 positiivse juhuga, mistõttu ei ole võimalik öelda, kas nakkus saadi esimesest või teisest kokkupuutest. Seepärast on need juhud allolevas tabelis märgitud tärniga (*).

Analüüsitud 85 juhtu jaotuvad järgmiselt:

Sümptomite tekkimise aeg peale kokkupuudet COVID-19 positiivse juhuga	Inimeste arv	Osakaal (%)
1 päev	2	2,4
2 päeva	9	10,6
3 päeva	26	30,6
4 päeva	18	21,2
5 päeva	8	9,4
6 päeva	4	4,7
7 päeva	10	11,8
8 päeva	1	1,2
9 päeva	2*	2,4
10 päeva	1	1,2
11 päeva	2**	2,4
12 päeva	0	0
13 päeva	1***	1,2
14 päeva	0	0

¹ Duration of Isolation and Precautions for Adults with COVID-19. CDC, 2020. https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-ncov/hcp/duration-isolation.html?CDC_AA_refVal=https%3A%2F%2Fwww.cdc.gov%2Fcoronavirus%2F2019-ncov%2Fcommunity%2Fstrategy-discontinue-isolation.html

² Criteria for releasing COVID-19 patients from isolation. WHO, 2020. <https://www.who.int/publications/i/item/criteria-for-releasing-covid-19-patients-from-isolation>

³ <https://www.ecdc.europa.eu/en/publications-data/covid-19-risk-assessment-increased-transmission-twelfth-update>

15 päeva	1****	1,2
----------	-------	-----

- *1 juht on olnud ka pärast sündmust lähikontaktis I haigega
- **1 juht on olnud ka pärast sündmust lähikontaktis I haigega
- ***Juht on olnud ka pärast sündmust lähikontaktis I haigega
- ****Juht olnud pärast sündmust lähikontaktis ka teise üritusel osalenud haigestunuga

Muudatus võimaldab lähikontaktsetel naasta varem tavaellu ning ei suurenda arvestatavalt nakkusriski. Lähikontaktse karantiiniperioodi muudatuste tegemine põhineb teaduskirjandusel, rahvusvaheliste organisatsioonide (Maailma Terviseorganisatsioon, Haiguste Kontrolli ja Tõrje Keskus, Haiguste Ennetamise ja Tõrje Euroopa Keskus (ECDC)) soovitusel, Eesti Infektsioonhaiguste Seltsi, Vabariigi Valitsust nõustavate teadlaste ja Terviseameti ettepanekul. ECDC soovitab lähikontaktsete isolatsiooni/karantiini lõpetamisel SARS-CoV-2 PCR analüüsi tegemist, eelkõige asümptomaatiliste isikute tuvastamiseks. Arvestades, et asümptomaatiliste nakatunute osakaal on suurim just lähikontaktsete seas, soovitab Terviseamet teha karantiini 10. päeval SARS-CoV-2 PCR test. Lähikontaktse karantiini 10. päeval tehtav test ei suurenda märkimisväärselt testimissüsteemi koormust (praeguste lähikontaktide hulga juures tähendaks see ca 200 lähikontaktse testimist päevas). Küll aga on nende analüüside tulemused epidemioloogiliselt olulised.

Lähikontaktsete karantiiniperioodi lühendamine testimisega kätkeb endas teatavat nakkusriski tõusu, kuid riski võib nii teaduskirjanduse kui ka Eesti epidemioloogiliste andmete põhjal hinnata väikeseks. Teaduskirjanduse andmetel on sümptomite tekkimise tõenäosus pärast 10. päeva 5% ning Eesti andmed on sarnased. Senise teadmise põhjal võib SARS-CoV-2 viirus olla ninaneelust tuvastatav juba ca 2 päeva enne sümptomite teket (nn eelsümptomaatilised isikud). Seega võimaldab 10. päeval tehtud analüüs tuvastada nii asümptomaatilised haigestunud kui ka need isikud, kelle haigestumine avaldub 11.–12. päeval pärast lähikontakti.

Praeguse teadmise kohaselt on lähikontaktsete karantiini 10 päevale lühendanud vähemalt üheksa Euroopa Liidu riiki (Saksamaa, Ungari, Madalmaad, Poola, Slovakkia, Austria, Tšehhi, Hispaania, Sloveenia), neljas riigis (Belgia, Taani, Luksemburg ja Prantsusmaa) on teatud regioonides karantiini kestus seitse päeva.

Lähikontaktsetele ja riskiriikidest Eestisse saabujatele jäävad kehtima nii karantiini, liikumisvabaduse piirangu kui ka testimise erinevad süsteemid. Lähikontaktne saab 14-päevase karantiinis viibimise alternatiivina teha karantiini 10. päeval testi. Riskiriigist Eestisse saabujale hakkab alates 30. oktoobrist 2020. a rakenduma 10-päevane liikumisvabaduse piirang, kuid selle asemel saab alternatiivina teha kaks testi – esimene riiki saabudes ning teine mitte varem kui seitsmendal päeval pärast esimese testitulemuse teadasaamist, mis lõpetab liikumisvabaduse piirangu. Võrreldes lähikontaktsetega, kellel on COVID-19 positiivse juhuga olnud kinnitatud kokkupuude, on riskiriigist Eestisse saabujate nakkusrisk väiksem, sest kõik reisijad ei ole tingimata haigestunutega kokku puutunud.

Korralduse punktiga 2 nähakse ette korralduse jõustumine. Korraldus jõustub 30. oktoobril 2020. a.

Korralduse punktiga 3 nähakse ette, et korraldus avaldatakse Riigi Teatajas, massiteabevahendites ja veebilehel kriis.ee.

Nakkushaiguse leviku tõkestamise meetme nõuetekohaselt täitmata jätmisel rakendatakse korrakaitseaduse § 28 lõikes 2 või 3 nimetatud haldussunnivahendeid. Sunniraha suurus on korrakaitseaduse § 23 lõike 4 kohaselt 9600 eurot. Sunniraha, mille eesmärk on kohustada korralduses kehtestatud nõudeid, meetmeid ja piiranguid järgima ning hoida ära nakkushaiguse levik, võib määrata korduvalt.

Korraldust saab vaidlustada esitades haldusmenetluse seaduses ette nähtud korras vaide Vabariigi Valitsusele 30 päeva jooksul arvates päevast, millal korraldusest teada saadi või oleks pidanud teada saama. Samuti saab korraldust vaidlustada esitades halduskohtule kaebuse halduskohtumenetluse seadustikus ette nähtud korras 30 päeva jooksul arvates korralduse teatavaks tegemisest.

Aivar Rahno
Riigikantselei istungiosakonna juhataja
riigisekretäri ülesannetes

29. oktoober 2020. a